

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ В'ЯЗНІ НА ТЕРИТОРІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА НА ОКУПОВАНИХ УКРАЇНСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

Актуальність теми дослідження. На даний момент за ґратами на території Російської Федерації та окупованих українських територіях перебувають десятки українських громадян, котрі міжнародними правозахисними організаціями визнані політичними в'язнями. Проти громадян України Федеральна служба безпеки Росії використовує антитерористичне і антиекстремістське законодавство, що є найбільш репресивним і дає дуже широкі можливості, для того щоб довільно залучати невинних людей до відповідальності за їхні погляди та національність. Під вартою у Росії перебувають біля 5 тисяч громадян України, що є неприпустимо. **Мета дослідження:** дослідити проблематику політичних ув'язнених на території країн колишнього СРСР, ставлення до політичних в'язнів на міжнародній правовій арені, виявити причину такої великої кількості політичних ув'язнених на території Російської Федерації та окупованих українських територіях. **Завдання дослідження:** проаналізувати проблему політичних ув'язнених на території Російської Федерації та окупованих українських територіях. **Об'єкт дослідження:** політичні ув'язнення на території Російської Федерації та окупованих українських територіях. **Предмет дослідження:** політичні ув'язнення. Проблематика позбавлення людини волі через її політичні погляди не нова. До середини ХХ ст. питання ув'язнень на основі політично вмотивованих рішень не розглядалися як такі, тим більше на міжнародному рівні. Якщо поглянути через призму часу, то для нас найближчим є тематика політичних в'язнів за часів існування СРСР. Що не дивно коли наприкінці 1948 р. приймалася «Загальна декларація прав людини» держави, які утрималися при голосуванні за неї були: Радянський Союз, Білоруська РСР, Українська РСР, Польща, Чехословаччина, Югославія, Південна Африка та Саудівська Аравія. Відповідно до ст. 2 «Загальної декларації прав людини» «кожна людина повинна володіти всіма правами та всіма свободами, проголошеними цією Декларацією, без будь-яких обмежень: щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних та інших переконань, національного та соціального походження, майнового, станового або іншого положення» [1]. Якщо поглянути на сучасну історію країн колишнього СРСР, то можна помітити, що підходи до вирішення питань арештантів за звинуваченням у діях політичного характеру (завзвичай дуже чітка та яскрава опозиція до чинної влади), все ще залишилися радянськими. Проте міжнародне право розвивається, а разом із ним уточнює підходи про визначення. Ось до прикладу, Парламентська асамблея Ради Європи надає наступне визначення терміну «політичний в'язень». Особа, позбавлена особистої свободи, має вважатися «політичним в'язнем»: якщо позбавлення волі було застосоване з порушенням одного з основних прав, гарантованих Європейською конвенцією з прав людини та Протоколами до неї, зокрема, свободи думки, совісті і релігії, свободи вираження поглядів та інформації, а також свободи зібрань та об'єднань; якщо позбавлення волі було застосоване за явно політичних причин без зв'язку з будь-яким правопорушенням; якщо з політичних мотивів тривалість ув'язнення та його умови явно не відповідають правопорушенню, у скоєнні якого особу підозрювали або визнали винною; якщо з політичних мотивів особа позбавлена волі на дискримінаційній (у порівнянні з іншими особами) основі; або якщо позбавлення волі є результатом очевидно несправедливого судового розгляду, що може бути пов'язаний з політичними мотивами влади». Особи, позбавлені особистої свободи за вчинення терористичних злочинів, не вважаються політичними в'язнями, якщо судовий розгляд і ухвалення рішення судом за такі злочини були проведені відповідно до норм національного законодавства та Європейської конвенції з прав людини [2]. Після її прийняття ПАРЄ рекомендувала повноважним органам влади країн членів Ради Європи проаналізувати всі випадки засудження осіб, яких визнано політичними ув'язненими, та врахувати при цьому прийняте на засіданні ПАРЄ рішення. Серед делегацій 64 країн, які голосували проти цієї резолюції, чи не найактивнішими були представники РФ та Азербайджану. Анексія Російською федерацією українського півострова Крим та вторгнення на Донбас, спричинила появу багатьох фактів переслідування людей на окупованих територіях за звинуваченнями, які на пряму чи опосередковано порушують норми, про які йдеться в ст. 2 «Загальної декларації прав людини». Станом на 1 грудня 2017 року в РФ, без урахування Криму, число ув'язнених громадян України становило понад 2200 осіб [3]. Проте уже за 40 днів їхня кількість різко зросла, було заявлено, що під вартою у Росії перебувають понад 5 тисяч громадян України. Реальне число політичних в'язнів у РФ, осіб на території Криму, а також число громадян, що перевезли з Криму до РФ наразі залишається невідомим. Проте, міжнародна спільнота не залишається осторонь такої гострої проблеми. Одним із яскравих фактів є той, що 17 липня 2015 р. загальний комітет Парламентської асамблеї ОБСЄ з демократії, прав людини і гуманітарних питань під час свого засідання в Гельсінкі схвалив резолюцію «Викрадені й незаконно ув'язнені в Російській Федерації українські громадяни». Резолюція зазначає, що «ПА ОБСЄ рішуче засуджує викрадення українських громадян з території України, зокрема члена парламенту Надії Савченко, кінорежисера Олега Сенцова та інших осіб, їхнє незаконне переміщення через українсько-російський державний кордон і подальше затримання в Російській Федерації.» Також необхідно зазначити той факт, що 7 вересня 2019 р. відбувся обмін затриманих проросійських злочинців на полонених українців. Разом додому повернулися 35 українців, серед них 24 українських моряки, режисер Олег Сенцов, журналіст Роман Сущенко та інші. На 7 вересня в тимчасово окупованому РФ Криму незаконно утримували під вартою 86 українських політв'язнів, 34-м з них винесли «вироки», частину етапували до колоній Криму і РФ. **Висновок.** Нашій державі потрібно робити всі правові кроки для захисту своїх політично ув'язнених громадян, ніхто не сподівається на об'єктивні рішення російських судів, адже вони спускаються згори на політичній основі. Ми повинні спрямувати всі свої сили на те, щоб ці політичні рішення були на користь обвинувачених в сфабрикованих кримінальних справах, а для цього потрібно проводити інформаційні дії, працювати на міжнародному рівні, як з міжнародними організаціями – ООН, ОБСЄ, Європейським парламентом, Радою Європи – так і з окремими політиками, щоб збільшити міжнародний тиск на Російську Федерацію і їй стало не вигідно незаконно утримувати громадян України. Тоді Росія придумав правовий спосіб, як їх звільнити. Головне – боротися за політичне рішення на користь цих людей.

Література

1. Загальна декларація прав людини (рос/укр). Документ 995_015, поточна редакція Прийняття від 10.12.1948 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Resolution Parliamentary Assembly Council of Europe 1900 (2012) The definition of political prisoner (Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи 1900 (2012) від 3 жовтня 2012 р. «Визначення політичного в'язня») URL: <http://semantic-pace.net/tools/pdf>.
3. У Росії ув'язнені понад 2200 українців Лутковська URL: <https://www.unian.ua/politics/2274131-u-rosiji-uvyazneni-ponad-2200-ukrajintsi-v-lutkovska.html>